

ŽIVOT NA DVĚ SMĚNY

Elektronový mikroskop se stal nejen mým oblíbeným výzkumným nástrojem, ale také efektivním prostředkem popularizace vědy. Hlava **parazitické vosičky (Hymenoptera)**, rastrovací elektronový mikroskop, počítačově obarveno. K základní vědecké informaci přidávám ještě něco estetiky v podobě barev atd. My všichni popularizátoři máme svoje „know-how“, které si pečlivě střežíme. Toto už nejsou původní vědecké fotografie, ale pro propagaci vědy dělají hodně.

Foto: František Weyda

Petr Jan Juračka
Foto: Miroslav Bobek

„Můj život je neustálý pohyb po černobílé šachovnici. Ve dne jsem bílým králem – v noci černým střelcem.“

Tata Bojs & Jiří Schmitzer, Nanoalbum, 2004

Zanedlouho to bude deset let, co jsem zcela změnil životní styl. Jakmile se začala blížit maturita, přestěhoval jsem se v našem rodinném domě v Holicích do horního patra, které tak bylo celé moje. Starostliví rodiče najednou zcela ztratili kontrolu nad tím, dokdy svítí lampička a co ten holomek zas po nocích dělá. Ano. Přestal jsem tehdy spát. Ne úplně, samozřejmě. Ale začal jsem spát méně, než moje tělo potřebuje. Proč? Protože mě baví hrozně moc věcí a život je příliš krátký na to je všechny ochutnat, natož se jim věnovat pořádně.

Přijetím na Přírodovědeckou fakultu UK se pak můj spánkový handicap začal prohlubovat více a více. Studium přírodních věd, mikrofotografie, úpravy fotografií, východy a západy slunce, ale taky divoké mejdany. Vždy se našel důvod pro to jít spát pozdě, anebo lépe vůbec. Tu a tam to přeženu a zkolabuju, ale to mi zatím nebrání v tom žít pořád naplno. Ve dne dělat to, za co mě platí, v noci to, co chci dělat jen já sám, ale s o to větší vervou. Jak velké bylo moje překvapení, když jsem zjistil, že na tuto životní cestu rozhodně nejsem sám. Ba naopak! V minulém roce jsme totiž založili Přírodovědný fotoklub PĚF UK, kam jsme si jako přednášející

Kolibřík ploskocasý (Discosura conversii), La Paz, Cordillera de Talamanca (Kostarika), 9. února 2013
Canon EOS-1D X, EF 400 mm f/2,8L IS II USM +2x III, stativ Gitzo, clona 5,6, expoziční čas 1/320 s, ISO 1250, kompenzace expozice: -1 a 1/3
Foto: Ondřej Prosícký

Sametka rudá (*Trombidium holosericeum*),
Chomutov (ČR), 27. dubna 2013
Canon EOS 5D mark II, Canon 200/2,8 L USM + Nikon MPlan 10x, clona 2,8,
expoziční čas 1/200 s, ISO 200, osvětlení LED lampami, fotografie složená z 65 fotografií
Foto: Pavel Krásenský

TŘI FOTOGRAFIČTÍ HRDINOVÉ.
Koláž vytvořena z fotografií PJJ, PK & Vojty Herouta.

PAVEL
KRÁSENSKÝ

ONDŘEJ
PROSICKÝ

FRANTIŠEK
WEYDA

začali zvat české špičky (bez nadsázky) fotografie přírody. A hle – prakticky všichni jsou na tom stejně jako já. Přes den mají svá zaměstnání, noci tráví osvětleni monitory a tvoří ty nejkrásnější snímky přírody. Rozhodl jsem se tři z nich vyzpovídat, neboť jsem si jist, že tímto stylem žije mnoho čtenářů časopisu FotoVideo. Jinak si totiž ty záplavy krásných fotografií nemohu vysvětlit.

Ještě než začnu s představováním oněch třech mistrů, dovolím si poznámku na téma profesionál. Všechny tři bychom totiž mohli dle definice označit za fotoamatéry, neboť většina jejich příjmů pramení z jině než fotografické práce. Podívám-li se však na množství a kvalitu jejich fotografické práce, musíme konstatovat, že v Čechách doposud není (opět zcela bez nadsázky) žádný profesionál, který by je v jejich disciplíně předčil. Dělalí to totiž nejen odborně a s láskou, ale hlavně proto, že chtějí. Oni prostě chtějí a musí tvořit. To je také důvod, proč mám za to, že fotografie amatérské bývají málokdy přebity fotografiemi profesionálními, tj. pořízenými pro peníze.

Všem třem jsem položil stejné otázky. Rozhovory pokračují na následujících stranách. »

HERO #1:

ONDŘEJ PROSICKÝ (*1977)

www.naturephoto.cz

www.facebook.com/NatureArtOndrejProsickyPhotography

Ondřej je neskutečný fenomén. Zaměřuje se převážně na fotografii divoké přírody (wildlife), ale nezaostává ani jako krajinář. O všem, co podniká, píše enormní množství pozoruhodných článků, vede kvalitní fotografické kurzy. Cestuje doslova po celé planetě a fotografuje to nejhezčí z toho, co člověk ještě nestihl zničit.

1. Na začátek jedna nudná, ale ilustrativní statistika:

Kolik let už působíš na dvě směny?

Řekněme, že s podobnou intenzitou jako v poslední době přibližně čtyři roky.

Počet rodin a dětí?

Jedna rodina, jedna žena, Oliver (5 let), Oskar (10 měsíců), pes Samuel (7 let), fena Sára (8 let), bez milenky.

Jaký průměrný počet hodin (medián) spánku si denně dopřeješ?

Každý den přesně 6,5 hodiny.

2. Uvažoval jsi někdy o tom přejít vyloženě na dráhu fotografa? Myslíš, že by tě to bavilo stejně, jako tě to baví teď, a že bys byl schopen se tím uživit?

Není poslední čtyři roky den, kdy by se mi to tu s delší, tu s kratší intenzitou v hlavě nemihlo. Ač spoustu kolegů nebo kamarádů udivuji tím, že mě stále dominantně živí aplikovaná geologie, jsem příliš vyplašená bačkorá, abych se odvážně pustil do nejistoty (byť by se mi v mnoha ohledech ulevilo). Skutečnost, že mi každý desátý den v měsíci s rozkošnou pravidelností přistává na účtu průměrný plat, má pořád svoje kouzlo. Věřím, že s akceptováním jistě chudoby (při realizovaní zejména autorských projektů) lze při profesi fotografa živé přírody udržet to, co mě k ní přivedlo. Podle mě, pokud bych se nenechal v zoufalství zlákat komerčními zakázkami, bavilo by mě fotografovat divokou přírodu pořád stejně. Nepochybuji o tom, že bych se v rozumné míře jako fotograf uživil. Oproti jiným mám výhodu, že nejen fotím, o fotografování a přírodě intenzivně píšu, přednáším, pořádám fotografické expedice v zahraničí nebo

Tučňák patagonský (*Aptenodytes patagonicus*)

Volunteer Point (Falklandské ostrovy), 13. ledna 2009

Canon EOS-1D Mark III, Canon EF 500 mm f/4 L IS USM, stativ Gitzo, clona 6,3, expoziční čas 1/160 s, ISO 100, kompenzace expozice: +2/3

workshopy a kurzy v Česku. A to s poměrně širokým záběrem od fotografování zvířat přes krajinu až po makrofotografii rostlin a hmyzu. I když to takto zní idylicky a čtenář si říká „Tak proč sakra chodí každý den jako geolog do práce?“, chybí mi to nejdůležitější – odvaha ke změně.

z jednoho na druhé? A vlastně jak moc se ti daří skloubit práci a fotografii dohromady, prolíná se to někdy?

Mám oboje poměrně jasně oddělené. Pondělí až pátek přes den zaměstnanec, víkendy fotografování, občas v týdnu krátký výjezd před nebo

Medvěd lední (*Ursus maritimus*)
Sjuoyane, Špicberky (Norsko),
17. července 2013

Canon EOS-1D X, Canon EF 400 mm f/2,8 L IS II USM, fotografováno z ruky, clona 5,6, expoziční čas 1/1250 s, ISO 400, kompenzace expozice: +1/3

3. Myslíš, že je tenhle životní styl slučitelný se spokojeným rodinným životem?

Tento stav je se spokojeným rodinným životem slučitelný pouze obtížně. Trpí rodina i já, času na vše je málo, ve stresu pak podléhám panice a pro řešení není prostor. Snad proto, že díky fotografickým cestám jsme si vzácnější (než kdybych hnil každý večer doma), vydrželi jsme společně tak dlouho. Navíc, z pocitu jisté viny jsem pak doma i mnohem hodnější a snaživější, abych odčinil svůj „prohřešek“, že jsem s fotoaparátem dokumentoval chování zvířat na druhém konci světa. Myslím, že moje žena Marta musí cítit, že když se vrátím z focení, má mě doma mnohem spokojenějšího.

4. Dokážeš práci a fotografii oddělovat? Resp. máš to tak, že přes den makáš na tom, za co tě platí v zaměstnání, a v noci a o víkendech na svých fotografických projektech, nebo tak nějak neustále přeskakuješ

po práci. Ale jsem spíše sváteční fotograf, který si o přírodě raději hodně čte a pak jde v podstatě najisto. Jsou týdny, kdy nevezmu fotoaparát do ruky. Intenzivně fotím především o dovolených nebo o vyjednaných neplacených volnách ve firmě, v Evropě nebo dál ve světě. Ideálně tak dva až tři měsíce v roce. Přes den ve firmě jako geolog obvykle na fotografování nemyslím. Na služební cesty do terénu ani neberu fotoaparát. Večer pak sedím doma u počítače, zpracovávám fotografie, připravuji přednášky, píšu články, zadávám a odesílám objednávky fotografických obrazů nebo studuji další cesty za zvířaty, případně ladím fotografické workshopy. Skloubit práci geologa a fotografování nejde, na prolínání není šance. Snažím se to mít jasně separované, byť je to hodně náročné a dost mě to opotřebovává.

5. Dávají ti to fotografování v práci pořádně sežrat („kdybys tolik nefotil, udělal bys

mnohem více práce“), anebo se to vlastně moc neřeší?

S přihlédnutím k výše popsanému mám fotografování jasně oddělené, není důvod, aby to někomu vadilo. Ve firmě plním, co mám a možná ještě víc než jiní, snažím se, abych si neplacená volna navíc zasloužil. Když je potřeba práce o víkend, v noci, nemám s tím vůbec problém. Kolegové ve firmě možná mohou jen vnímat, že „kariéru“ geologa nežeru jako oni. Je to logické, mám prostor se realizovat i jinde. Ale to je samozřejmě nijak nelimituje. Je mi líto lidí, kteří mají práci na prvním místě.

6. Definuje podle tebe profesionálního fotografa to, že se živí převážně fotografií? A považuješ vlastně sám sebe za profíka?

Osobně nemám škatulkování „profesionální vs. neprofesionální“ moc rád. Ale když už, profesionál je podle mě ten, kdo si za svoje fotky bere peníze. Fotografie prodávám delší dobu (data

i zarámované obrazy), píšu do časopisů články o přírodě, pořádám fotografické workshopy a expedice za přírodou, a ačkoli si stále více vydělám jako inženýrský geolog, jsem z tohohle úhlu fotograf profesionál. I když to tedy zní dost děsivě. Intenzivněji fotím jen šest let, pořád se učím! Přestože jsem členem Asociace profesionálních fotografů ČR a Federation of European Photographers (FEP) a mám pár let fotografickou živnost, za profíka se zatím nepovažuji.

7. Jak moc se intenzivní fotografování a noční sezení u počítače projevuje na tvém zdraví?

Největší problém mám asi s tím sezením u počítače. Když prosedím denně 12 hodin (ve firmě a další čas doma), úplně zdravotně nezávadné to rozhodně není. Bolí mě záda (problém s křížo-kyčelními klouby), musím hodně cvičit, trvá to tři roky a vím, že pokud nezměním to vysezdávání, nic se nezlepší. Stačí víkend focení v te-

Levhart jihoafrický (*Panthera pardus shortridgei*)
Hwange National Park
(Zimbabwe), 28. června 2012

Canon EOS-1D Mark IV, Canon EF 400 mm f/2,8 L IS II USM, fotografováno z ruky, clona 7,1, expoziční čas 1/1600 s, ISO 320, kompenzace expozice: -1

rénu a o problémech nevím. Fotografování mě tělesně schránce vyložené prospívá!

8. A konečně: co ti fotografování vlastně dává? Většina lidí asi bude mít problém pochopit, proč někdo dělá dvě práce najednou, proč si raději „neužíváš volného času“ jako většina populace...

Ano, přiznávám, jsem určitě pro většinovou společnost exot. Ale aktuálně nemám jinou možnost, byť se snad blíží řešení. Přírodu jsem měl rád od malička, a když jsem zjistil, že mám možná vlohly ji nánápaditě zaznamenávat a přivést k zájmu o ni i člověka, který si jí nevěšmal, byl to impuls. Užiju si krásné chvíle při sledování divoké přírody,

budu mít dobrý pocit z výsledku, a dokonce tím zaujmu druhé. Třeba i tak, že si fotografie koupí. Bohužel to, co mě láká fotografování nejvíce, volná tvorba v tropech, v arktických a polárních krajích, je finančně náročné s návratností blízkou se nule. Profese geologa mi stále ještě dává jistotu, že budu mít dvakrát třikrát do roka možnost odletět fotografování to, co mě baví nejvíce. Aktuálně mám situaci ztíženou o to, že bych měl uživit i rodinu. Moje žena Marta je doma na mateřské se dvěma dětmi, takže na moje netrpělivě očekávané živoření coby fotografa divoké přírody na plný úvazek zatím není prostor. Volný čas mě nebaví. Mám rád pocit, že jsem užitečný, že za mnou něco zůstává, něco zajímavého jsem vyfotografoval, napsal nebo pomohl začínajícím fotografům přírody. Byť už mi i pěkné peníze přináší, fotografování chování zvířat ve volné přírodě rozhodně jako práci nevnímám a tak to zůstane i ve chvíli, až mi věci související s fotografováním budou zájímavější příjem dominantní.

HERO #2:

PAVEL KRÁSENSKÝ (*1972)

www.macrophotography.cz
www.facebook.com/InsectFoto

Pavel je pro mě osobně synonymem české makrofotografie. Ano, jistě se najde mnoho dalších skvělých autorů, však je makro velmi oblíbené a různorodé téma. Těžko bychom však v českých vodách hledali někoho dalšího s natolik komplexním archivem nejen esteticky hodnotných, ale také biologicky názorných fotografií hmyzu a jiných bezobratlých. Pavel vyniká totiž nejen jako fotograf, ale také jako skvělý znalec přírody. K tomu všemu je to pěkný hračička – když nám ukázal výběr ze svých udělatek, zůstával nám rozum stát.

1. Na začátek jedna nudná, ale ilustrativní statistika:

Kolik let už působíš na dvě směny?

Vlastně od roku 1991, kdy jsem dostudoval, nastoupil do práce a od té doby souběžně makám a fotografuji, od roku 2001 přibýly i kurzy pro lidi.

Počet rodin a dětí?

Jedna rodina, dvě děti.

Jaký průměrný počet hodin (medián) spánku si denně dopřeješ?

Čtyři a půl.

2. Uvažoval jsi někdy o tom přejít vyložené na dráhu fotografa? Myslíš, že by tě to bavilo stejně, jako tě to baví teď, a že bys byl schopen se tím uživit?

Určitě jsem na to myšlenky měl, ale od kolegů vím, že uživit se tím příliš nedá a určitě je dobré mít nějaká zadní vrátka... fakticky jsem o tom neuvažoval.

3. Myslíš, že je tenhle životní styl slučitelný se spokojeným rodinným životem?

Určitě ano, jen je potřeba své aktivity samozřejmě zkoordinovat s rodinou.

4. Dokážeš práci a fotografii oddělovat? Resp. máš to tak, že přes den makáš na tom, za co tě platí v zaměstnání, a v noci a o víkendech na svých fotografických projektech, nebo tak nějak neustále přeskakuješ z jednoho na druhé? A jak moc se ti vlastně daří skloubit práci a fotografii dohromady, prolíná se to někdy?

Zlatěnka (*Chrysis splendidula*)

Stroupeč (ČR), 10. července 2013

Canon EOS 5D mark II, Canon MP-E65 mm 1–5× macro, clona 8,0, expoziční čas 1/200 s, ISO 320, blesk + rozptýlná plocha

Jako zoolog samozřejmě v rámci práce i dokumentuju, ale vzhledem k zaměření mé fotografie, tedy makro, se jí věnuji spíše ve dnech volna nebo po práci. Dá se říci, že kdykoli je volno a nevěnuji se entomologii, utíkám k fotoaparátu.

5. Dávají ti to fotografování v práci pořádně sežrat („kdybys tolik nefotil, udělal bys mnohem více práce“), anebo se to vlastně moc neřeší?

U mě se to moc neřeší. Vzhledem k tomu, že fotím občas i savce, mé fotografie se samozřejmě využívají i u nás v zoo na různé propagační materiály apod. Navíc se za poslední roky udělalo několik edukativních bannerů o hmyzu, na které se použily mé fotografie a texty.

Pakomár (*Chironomus riparius*)

Svahová (ČR), 30. srpna 2013

Canon EOS 5D mark II, Canon MP-E65 mm 1–5× macro, clona 8,0, expoziční čas 1/200 s, ISO 250, blesk + rozptýlná plocha

6. Definuje podle tebe profesionálního fotografa to, že se žíví převážně fotografií? A považuješ vlastně sám sebe za profíka?

Já jsem určitě zastáncem definice „profík rovná se fotograf, jehož hlavním příjmem je fotografie“. Na druhé straně notně profesionální výsledky nemusí vykazovat jen profesionál, což věřím, že je můj případ.

7. Jak moc se intenzivní fotografování a noční sezení u počítače projevuje na tvém zdraví?

Nechci říkat, že dokud jsem intenzivně nefotografoval, byl jsem zdravý právě díky tomu. Ale pravda je, že především práce na PC a úpravy fotografií si jistě vybírají svou daň. Mám problémy se strnulostí prstů a samozřejmě ani krční páteř si při této činnosti příliš nelebedí.

8. A konečně: co ti fotografování vlastně dává? Většina lidí asi bude mít problém pochopit, proč někdo dělá dvě práce najednou, proč si raději „neužíváš volného času“ jako většina populace...

Na to je poměrně snadná odpověď. Já chci prostě život prožít a užít si jej. Fotografování je určitě skvělý relax, i když samozřejmě je to někdy vlastně mnohem náročnější práce než ta, kterou dělám. A co mi fotografování dává? Vzhledem k tomu, že se věnuji ještě navíc entomologii, fotografie mi umožňují proniknout hlouběji do života bezobratlých, je to podobné jako u fotografování savců... Když chce člověk najít a vyfotografovat nějakého zajímavého tvora, například symbionta mravenců, musí se o něm něco dozvědět, nastudovat bionomii a tím se samozřejmě zdokonalují jeho znalosti a život dostává jiný rozměr.

Křížák skvostný (*Aculepeira ceropegia*)

Dovje (Slovinsko), 14. července 2013

Canon EOS 5D mark II, Canon MP-E 65 mm 1–5× macro, clona 4,5, expoziční čas 1/60 s, ISO 400, stativ + odrazná plocha, fotografie složená z 25 snímků

HERO #3:

FRANTIŠEK WEYDA (*1949)

Přestože je František již penzista, věnuje se nejen své mikrofotografické tvorbě, ale také její propagaci a popularizaci vědy. Pokaždé, když se objeví nějaké zásadní technické novinky ve světě fototechniky, netrvá dlouho a František je dokáže mistrně a hlavně názorně aplikovat v mikrosvětě.

1. Na začátek jedna nudná, ale ilustrativní statistika:

Kolik let už působíš na dvě směny?

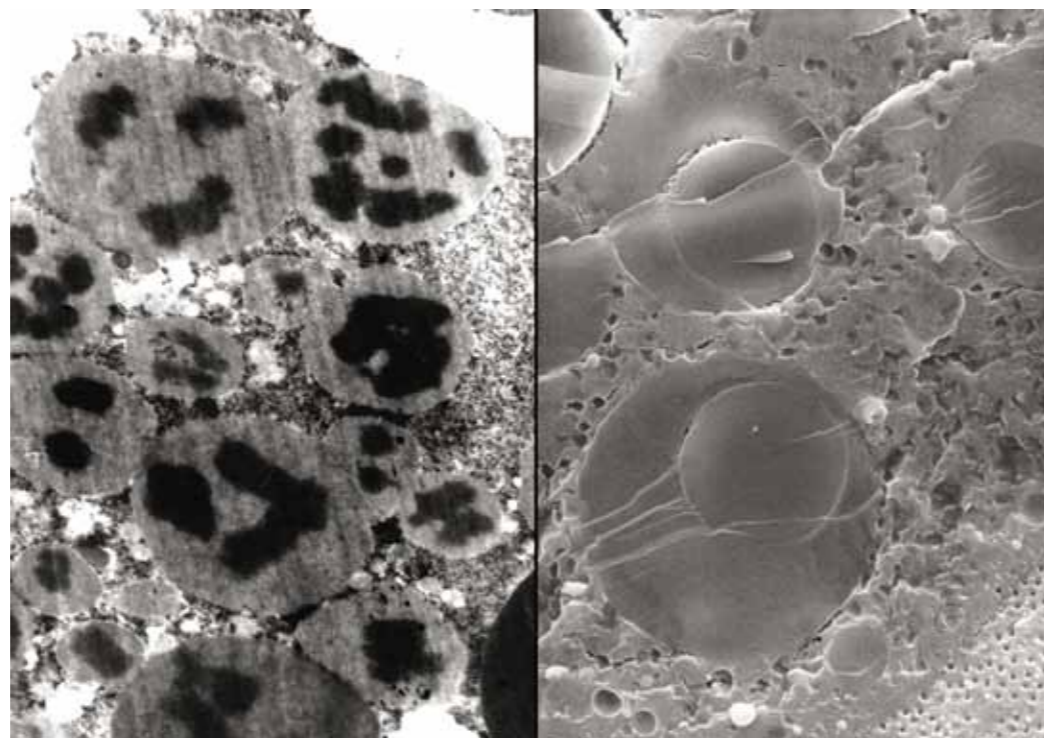
Začnu trochu zeširoka. Na začátku všeho je jistý druh dědičnosti. Můj otec pracoval 40 let jako číšník ve známém nočním podniku na Václaváku. Odcházel z domova před sedmou večer a vracel se kolem šesté ráno. Spal pár hodin dopoledne, tak čtyři. Matka byla typická noční sova, nechodila spát před půlnocí, spíš dlouho po ní. U mě se vyvinula noční aktivita po pubertě, pomalu, plíživě. Jako student VŠ jsem už velmi slušně ponocoval. Jakmile jsem začal pracovat ve vědě, ponocování se stalo mým standardem. Prakticky denním. V otázce je termín „dvě směny“. U mě je to ještě podbarveno takovou malou zvláštností. Přes den, tedy první směna, jsem společenský, komunikuji, jsem zábavný. V noci, když všechno utichne (jsem rád, když okolí jde spát), se ze mě stává samotář. Lidi nevyhledávám a ponožuji se do svého světa vědy, výtvarné práce, komunikace internetové (weby, e-maily...). Kromě soustředění na práci mi v hlavě běží několik linek, které se nemusejí vzájemně překrývat. Jedna z nich je poslech hudby při práci, další je permanentní promyšlení všeho aktuálního o světě kolem mě i ve mně.

Počet rodin a dětí?

Jsem rozvedený (věda ani pracovní aktivity ale nebyly důvodem rozvodu), z prvního manželství mám tři děti (tedy jak vidno, žil jsem kromě vědeckého šílení i „normálním“ životem). Nyní žiju už dlouhou dobu se skvělou družkou.

Jaký průměrný počet hodin (medián) spánku si denně dopřeješ?

To se s věkem poněkud vyvíjí. V mládí a ve středním věku jsem spal průměrně zhruba dvě hodiny denně, ovšem několik nocí v týdnu jsem nespál vůbec. Bez náhrady. Ve starším věku jsem začal pospávat metodou klímání

Na stáži v USDA v Beltsville (USA) v roce 1995 jsem objevil sílu zmrazovacího rastrovacího elektronového mikroskopu LT-FESEM. Dříve těžko interpretovatelné artefakty (obrázek vlevo) byly v zaživacím systému svilušek objasněny při použití této nízkoteplotní zmrazovací techniky (obrázek vpravo). Později jsme získali podobný mikroskop do Biologického centra AV ČR v Č. Budějovicích a děláme s ním dodnes divy.

při televizi vsedě (takže většinou se do postele vůbec nedostanu), vychází to teď cca na 3–4 hodiny. Nocí, kdy nespím vůbec, je už méně, ale stále jsou, minimálně jedna za týden, spíše více. Musím podotknout, že můj životní styl je velmi netypický, spíše extrémní. Je to ale můj svět, který už nezměním... a nezměním jej rád. Něco mi vzal. Třeba pocit zdravého lenošení převalováním se v posteli. To prakticky neznám. Také – a to je pro mě velmi charakteristické – trpím mikrospánkem. Poněvadž jsem permanentně nevyspalý (jsem na to zvyklý, ale občas mírnou únavu pociťuji; dokážu s ní ale

pracovat...), jak je někde teplo a jistý typ klidu (zrovna neaktivuji), například na přednáškách, tedy ne svých, začínám pospávat. Ale ani toto u mě není typické. Většinou nedokážu rozeznat hranici, když už upadám do mírného spánku (ze kterého jsem schopen přejít na základě nějakého podnětu během vteřiny do plné bdělosti). Nějakou dobu ještě vnímám řeč a zvuky. Tady je další ztráta: neodvážil jsem se u vědomí tohoto faktu pořídit si řidičák. Auto ani motoriku jsem nikdy neměl, nemám ani mít nebudu. Kdybych měl, byl bych už určitě řadu let mrtvý. Poklímávám i jako spolužec.

2. Uvažoval jsi někdy o tom přejít vyložené na dráhu fotografa? Myslíš, že by tě to bavilo stejně, jako tě to baví teď, a že bys byl schopen se tím uživit?

Fotografii miluji. Je to už dlouhá léta můj životní koníček (když odhlédnu od toho, že je to současně i součástí mé profesionální práce). Toulání světem (a nemyslím tím jen cestování) s fotoaparát v ruce mě velmi naplňuje a přináší mi velké uspokojení. A to i když si fotím jen pro radost. Pro sebe rozlišuji fotografii jako dvě entity (to platí pro fotografii v mém životě), i když mezi nimi existuje velmi tenká hranice. Ta „první“ fotografie je spíše zábava. Chodím lesem, toulám se kolem rybníků a fotografuji přírodu. Hlavně ptáky a zvěř. Taky makro, samozřejmě, jsem profesí entomolog. Poučené makro – když člověk ví, co chce fotit. Fotoaparát (u mě spíše fotoaparát) s sebou vláčím všude. I po světě. Fotím si pro radost, témata moc nerozlišuji. Spíš co mě zaujme. Fotografuji od roku 1961. Vážněji tak od střední školy. A chytlo mě na rok ošetřovatelem v pražské zoo. Tam jsem se také setkával při fotografické práci například

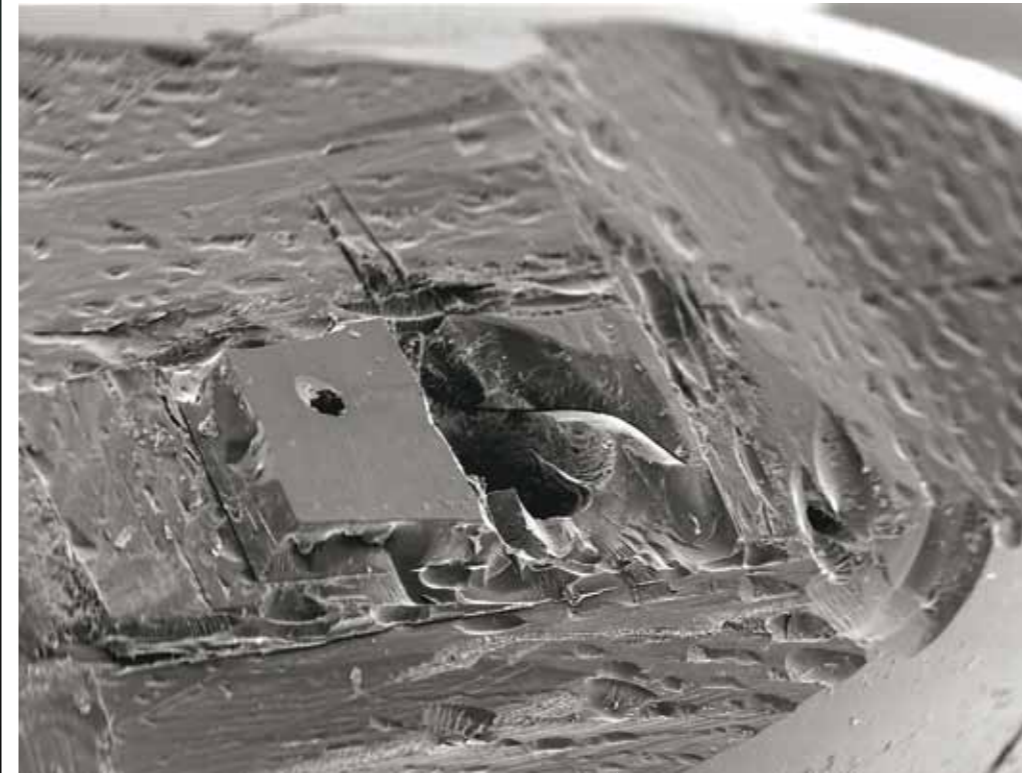
s legendárním J. V. Staňkem, ale i s ředitelem zoo Z. Veselovským, který byl rovněž dobrým fotografem. Ve své sbírce mám tisíce negativů a diapositivů a desítky tisíc digitálních obrázků. Ta „druhá“ fotografie je fotografie dokumentující moji vědeckou práci. Je to především fotografie v elektronových mikroskopech. Ale také v mikroskopech optických, dále celá řada typů vědecké fotografie. Jsem tedy nasycen jak fotografií „pro zábavu“, tak fotografií pracovní. O přechodu na dráhu fotografa jsem nikdy vážně neuvažoval. I když by se mi líbilo – v mládí samozřejmě – být třeba fotografem v rámci nějakého zajímavého projektu (fotografování přírody, zvířat, podmořská fotografie atd.). A to i na plný úvazek. To se ale nestalo, a tak mám fotografii jak pro zábavu, tak jako součást vážné práce. Kdybych odešel na dráhu fotografa, určitě by mě to bavilo jako teď. Ale těžko bych se tím uživil. I když kdoví...

3. Myslíš, že je tenhle životní styl slučitelný se spokojeným rodinným životem?

Takže se od fotografie zase vracíme k mému životnímu stylu. Každému, kdo dočetl až sem, je

Velkou relaxací po náročných výzkumech většinou kupodivu není makrofotografie, jak by se zdálo vzhledem k mé profesi, ale fotografování větších živočichů v přírodě. Fotografoval jsem tak i v zahraničí, například medvědy, soby, losy, jeleny, jelence, velryby atd. Abych ale makrofotografii nekřivdil, jindy pak zase během s makroobjektivem a slídím za hmyzem, který je mým koníčkem i profesí.

jasné, že toto není styl vhodný pro běžný život. Už jsem zmínil, že je to styl víceméně extrémní a je daný pouze mými predispozicemi. Kdybych je neměl, žil bych jinak. Na druhé straně lze vše zorganizovat tak, že to není pro okolí tolik rušivé. Jednak mám svoji pracovnu – to je pro mě nutnost číslo jedna... a nakonec i pro partnerku. Mám mnoho různých věcí nutných k mé profesionální práci a ty by v běžném bytě těžko mohly existovat. Druhá skoro nutnost je, aby moje partnerka ráda spala. To zatím vychází. Pak mám čas jen pro sebe – a je to vskutku pěkných pár hodin navíc. Já věřím na komunikaci mezi lidmi, přirozenou náklonnost a porozumění (jež je třeba aktivně pěstovat). Pak lze i za takových podmínek vzájemně koexistovat. Víím, že potenciálních partnerek pro mě je málo. Ale jak vidno, jsou.

6. Definuje podle tebe profesionálního fotografa to, že se živí převážně fotografií? A považuješ vlastně sám sebe za profíka?

Ano, pro mě je profík ten, kdo se fotografií živí. Samozřejmě bych mohl říci, že jsou skvělí foto-

poznámenalo a stále poznává. Méně se pohybuji (nejsem sportovní typ, a protože permanentně nestíhám, většinou místo procházky či zacvičení si hodiny a hodiny makám u PC) a jsem obézní. Zde hrál roli můj životní

pochopit, proč někdo dělá dvě práce najednou, proč si raději „neužíváš volného času“ jako většina populace...

Ano, to většina lidí těžko chápe. Přitom je na to jednoduchá odpověď: jsem workoholik. Tak se člověk narodí. Práce je pro mě současně i zálibou. Pociťuji ke své práci permanentní nutkání, a když zrovna nezkoumám, tak na to vše musím alespoň myslet. Zde musím podotknout, že mám na mysli vědeckou práci, jiným pracím (například domácím) se občas spíše vyhýbám, lze-li to (jsem trochu sobec a přiznávám to). Příroda je totiž obrovský námět k přemýšlení i k experimentování. Při výzkumu se opravdu můžete dostat do míst, kde před vámi ještě nikdo nebyl. A to je klukovsky dobrodružné. Výzkumné činnosti i fotografování mě naplňují a mám pocit, že jsem se pro ně narodil. Ale i tak jsem trochu univerzálnější typ, zájímám se o spoustu dalších věcí. Desítky let jsem intenzivně rybařil, skoro profesionálně (mám za sebou i hlubokomořské rybolovy v moři, lovy tresek na severu atd.), kromě fotografování se podílím na filmování profesionálních dokumentů (jsou známy z vysílání v České televizi, například), píšu lehké básně, psával jsem povídky (jednu časopisecky vydanou mi dokonce ilustroval Kamil Lhoták), hrál jsem si výtvarně (oleje, kresby, linoryty), organizoval jsem léta ústavní zábavy (až do úrovně autorských oper, baletů, divadélek, vše prodchnuté humorem, který tvoří důležitý prvek mého života) a podobně. Zájímají mě nové věci a rád se nové věci učím. Rád poznávám svět a díky vědě jsem jej kus procestoval. Ale cestuji rád do světa i soukromě – a zase zde fotografuji. Poslední léta intenzivně pod mořskou hladinou. Jen šnorchlují, ale i tak vidím ve světě ticha úžasné věci. Vzrušuje mě noční fotografování. A do hloubky moře dokážu proniknout také, osobně se tam sice už neodvážím, ale zvládnou si tam spustit fotoaparát nebo kameru – takových, se kterými to lze, je už víc. U všech těchto aktivit jsem tedy měl a mám v ruce fotoaparát. Například jsem se nějaký čas věnoval divadelní fotografii a zkoušel jsem i zde digitální fotoaparát v době, kdy to ještě nebylo tak úplně zvykem. Fotografie je pro mě stále zázrak... která jiná technika dokáže zastavit čas? To mě teď fascinuje stejně, jako když jsem před mnoha lety začínal. □

Naštěstí. Ještě poznámku: Jsou povolání, kde nelze být tak úplně běžným občanem. Jak víš, ve vědě je to zrovna aktuální. Ve vědě se vyskytuje hodně workoholiků, není to běžný typ práce a také forma jejího vykonávání nemůže být běžná. I kdyby byl člověk při výzkumu každodenně jen oficiální pracovní dobu, stejně na svoji práci musí myslet třeba i při jídle (ne vždy, samozřejmě). Pro hodně vědců je práce také koníčkem. Místo aby celý víkend relaxovali, zaskočí třeba jen na pár hodin do laboratoře. Nebo pracují i doma. Pro rodinný život to může být problém, pro lidstvo je to spíše pozitivní vlastnost, vědu (a nejen ji) posunují často ne zrovna typičtí občané. Vždy je to otázka sladění potřeb členů rodiny – a to je možné i při životě s workoholikem. Je to makačka a je nutné mít k tomu jistý talent, ale možné to je. Ostatně i tento třeba ne úplně typický styl života přináší jistá pozitiva, třeba občas i pocit užitečnosti (například při práci s mládeží) a možnost nechat po sobě na tomto světě jistý otisk – a to se nepovede každému.

4. Dokážeš práci a fotografii oddělovat? Resp. máš to tak, že přes den makáš na tom, za co tě platí v zaměstnání, a v noci a o víkendech na svých fotografických projektech, nebo tak nějak neustále přeskakuješ z jednoho na druhý? A vlastně jak moc se ti daří skloubit práci a fotografii dohromady, prolíná se to někdy?

U mě se to vždy prolínalo. Já jsem tyto činnosti často nejen neodděloval, ale já to ještě veřejně propagoval. Zpočátku nenápadně, později jsem přitvrdil. „My way,“ jak říkávají Američané. Faktem ale je, že jsem vždy dokázal splnit nejen své pracovní úkoly, ale mnoho činností navíc (především ty „obecně prospěšné“ – byl jsem členem různých důležitých komisí a orgánů a podobně, a tak si lidé okolo mě časem zvykli). Teď jsem v důchodu a tím se situace zjednodušila. Ale pozor, nemám aktivit méně, spíše víc, než když jsem byl v řádném pracovním procesu. Ale to je na dlouhé povídání.

S nástupem vědecké digitální fotografie jsem vypracoval v mé Laboratoři digitálního zobrazování v entomologii v Entomologickém ústavu AV ČR v Českých Budějovicích techniku fotografování biologických objektů v infračerveném světle (čip na IR velmi dobře reagoval). Stal jsem se tak trochu průkopníkem této techniky v ČR. Na snímku neinvazivní detekce kukel blanokřídlých parazitoidů v kuklách klíněnek (Sony DSC-F828).

5. Dávají ti to fotografování v práci pořádně sežrat („kdybys tolik nefotil, udělal bys mnohem více práce“), anebo se to vlastně moc neřeší?

Občas ano, ale to nešlo ani tak o fotografii – já se velmi věnuji popularizaci vědy. A tady jsem si někdy vyslechl poznámky, že je to zbytečné (dobrá věda se prý propaguje sama) a ubírá to čas na práci. Jsem ale poměrně silná osobnost a rád diskutuji – a i zde jsem měl dost argumentů pro svoje postoje.

grafové s vynikajícími výsledky, kteří profesionálové nejsou. Na tuto situaci mám jiné členění – dělím tyto fotografie (měkce, neboť nemám rád škatulkování) na dobré a ty ostatní. Lze to samozřejmě vidět různě, jedno ale zůstává jako jistota – dobrá fotografie. Musím na tomto místě říci, že občas přemýšlím, kam v této oblasti vlastně patřím. Musím dost často (výstavy, soutěže atd.) zařadit sám sebe, buď jako amatéra, nebo profesionála. A s tím mám problém. Když fotím nepracovní věci (zvířata v přírodě, cestovní dokumentaci atd.), cítím se jako amatér. Ale když fotografuji při výzkumu, to už amatérská fotografie zdaleka není. Navíc učím dva fotografické kurzy na Přírodovědecké fakultě Jihočeské univerzity už od roku 1993. Odpověď není snadná, ale pro mě nakonec není moc důležitá.

7. Jak moc se intenzivní fotografování a noční sezení u počítače projevuje na tvém zdraví?

Tak toto je velmi aktuální otázka. Kromě genetických predispozic mě sezení u počítače

Už někdy během mých studií (asi v roce 1972) na kurzu elektronové mikroskopie na Přírodovědecké fakultě UK (prof. T. Kalina) mě napadlo, že jantar obsahující fosílie vypadá stejně jako pryskyřice, do kterých se zalévají a ultratence krájí biologické objekty. Až za mnoho let jsme pak dokázali nakrájet ultratenké řezy fosíliemi hmyzu v jantaru a našli zbytky tkání s občasnými rozeznatelnými organelami. Je to velmi vzrušující a romantická práce.

styl. Zhoršuje se mi zrak. Otékají mi nohy. No, ale svoji roli hraje i rok narození a jsem rád, že jsem se i tak dožil už slušného věku (můj cíl byla alespoň šedesátka a tu už překračuji). Už to nechám „doběhnout“. Jsem i tak, jak se říká, „v pohodě“. Protože vím, že se za všechno platí. A já platím rád, vím totiž, za co platím. Tento nezdravý životní styl mi přinesl úžasná pozitiva, nechal mě nahlédnout i tam, kam běžně nahlédnout nelze. Obrazně řečeno. Pro lékaře jsem „oříšek“. Jsem ale rád i tím „oříškem“.

8. A konečně: co ti fotografování vlastně dává? Většina lidí asi bude mít problém